

EPISTEMOLOGIA

105]), ll. *synodus*, gr. *σύνοδος* 'acció d'ajuntar-se, aplec, reunió'; *sinodal*; *sinòdic*.

CP.T.: *Odomètre* o *hodometre*, cpt. savi de *ὀδός* amb *μέτρον* 'mesura'.

Epispàstic, V. *espasme* *Episperma*, V. *epi* i *esperma* *Epistaxi*, V. *estacte*

EPISTEMOLOGIA, compost savi del gr. *ἐπιστήμη* 'saber, coneixement', derivat d'*ἐπίσταμαι* 'jo conec, sé'; «mentre la intel·ligència no es mou de l'estudi de la quantitat, ens dona veritats realment apodíctiques. Podria dir-se que aquesta és més aviat una *epistemologia* que una ciència objectiva; és més una teoria del coneixement que un coneixement real», Coromines, 1926 (*Jardins de St. Pol*, O. C., 839a); *epistemològic*.

EPÍSTOLA, pres del ll. *epistula*, i aquest, del gr. *ἐπιστολή* 'missatge escrit', 'carta, missiva', derivat de *ἐπιστέλλω* 'envio un missatge', i aquest, de *στέλλω* 'disposo', 'preparo', 'envio'. □ 1.ª doc.: fi S. XII, *Horz. d'Organjà*:

Pistola «... dix Sent Paul en la *Pistola* que nulla obra no és bona ni perfecta senes caritad» (f° 2r14). L'emprà diversos cops Cerverí de Girona, entre ells en el poema titulat *Pistola*: «e-l *pistola* qui gença / ab humils ditz e cars» (22/19.3), poema que comença referir-se a la llegida a missa, però va convertint-ho en una missiva (veg. Lewent, *Traditio* vi, 163). També en llengua d'oc li donen ja aquest sentit laic els antics trobadors, com Arnau Daniel i Pere Cardenal. *Pistola* és també la forma que trobem en les *VidesR* (gloss.). La forma menys vulgar *epistola* ja en Llull i en BMetge.

DERIV.: *Epistolar* [1695, Lacav.]. *Epistolari* [1839, Lab.]. *Epistoler* [1436].

CP.T.: *Epistològraf*.

EPITAFI, pres del ll. tardà *epitaphium* id., i aquest, de l'adjectiu gr. *ἐπιτάφιος* 'que es fa sobre una tomba', 'fúnebre', derivat de *τάφος* 'sepultura' i aquest de *θάπτω* 'jo enterro'. □ 1.ª doc.: Llull.

Que li dona un sentit ampliat de 'llegenda, rètol': «Que a la porta de la sgleya de Roma fos fet un palafre de marbre e un home que hi cavalcàs ... e que en l'*apictafi* fossen scrites les qüestions ...», *Blanq.* (NCl. II, 180.16). Vulgarment: *pitafi* 'cosa esguerrada, lletja, deforme', significat innovat que es troba també fora del català, almenys en port. dial. *pitafe* «defeito» (Açores, *RLus.* VIII, 305). Del mateix *τάφος*, amb *σόφος* 'urna funerària', són compostos +*sorotafi* 'camp d'urnes sepulcrales', +*sorotafies* 'els enterrats en urnes', 'poble indoeuropeu que provinent de l'Europa central envai la Península ibèrica a través dels Piri-neus orientals cap a l'any 1000 a. C.', +*sorotàptic* adj. corresponent, aplicat també a l'arcaica llengua i dialectes indoeuropeus que han deixat tants rastres en inscripcions i topònims de les terres catalanes, portugueses, etc., i en diversos mots de la nostra llengua i de

les veïnes [1957, Coromines, *DCEC* iv, 1081b; *ZRPb* xci, 1973, 1-53; *EntreDL* II, 142-216]; *Coloquio* --- *Prerrom. Salam.*, 1974.

5 *Epitalami*, *epitalàmic*, V. *tàlem* *Epitasi*, V. *tendir*

EPITELI, 'teixit tènue que cobreix les membranes mucoses', derivat savi de *θηλή* 'mugró', 'mamella' □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Epitelial*; *epitelioma*.

CP.T.: *Endoteli*, format amb *ἔνδον* 'dins' i la terminació d'*epiteli*.

Epítema, *epítési*, *epítet*, *epítimar*, V. *tesi* *Epítim*, V. *timó* 'farigola' *Epítom*, *epítomar*, V. *tom* *Epítrit*, V. *tres* *Epízou*, *epizòtia*, *epizòtic*, V. *zoo-*

ÈPOCA, pres del gr. *ἐποχή* 'parada, aturada, detenció', 'lloc del firmament on es detura un astre en el seu apogeu', 'període, era, època', derivat d'*ἐπέχω* 'estic damunt', 'ocupo un lloc', 'suspenc', i aquest, de *ἔχω* 'jo tinc, detinc', 'em trobo'. □ 1.ª doc.: 1803, *Belv.*

Epode, V. *oda* *Epònim*, V. *onomàstic* *Epopeia*, V. *èpic*

Epsomita, derivat del nom de lloc anglès *Epsom*. *Epuló*, pres del ll. *epūlo*, *-onis*, id., derivat de *epulum* 'convit, banquet'.

Equabilitat, *equable*, *equació*, *equador*, *equànime*, *equanimitat*, *equatorial*, V. *igual* *Equèstre*, *equi*, V. *egua* *Equi-*, prefix que significa 'igualment', 'que té iguals dos o més elements', format amb el ll. *aequus* 'igual': *equiangle*, *equiangular*, *equidistant* [1839, Lab.], *equidistància* [id.], *equidistar* [id.], *equimúltiple* *Equidna*, *equidnids*, V. *equino*- *Equilàter*, *equilateral*, *equilibrar*, *-brat*, *equilibri*, *equilibrista*, V. *igual* *Equimosi*, V. *quim* *Equimúltiple*, V. *equi-*

Equino-, element prefixat de compostos savis, pres del ll. *echinus* 'erigó', i aquest, del gr. *ἔχινος* id.

CP.T.: *Equinococ*. *Equinoderm*. *Equidna* 'mamífer monotrema amb pues com un erigó', sembla ser degut a una confusió del llenguatge savi entre *ἐχιδρα* 'escurçó' i *ἔχινος* 'erigó' (compareu fr. *échine*, angl. *echidna*, etc.); *equidnids*.

Equinocci, *equinoccial*, V. *igual* *Equinococ*, *equinoderm*, V. *equino-*

EQUIPAR, pres del fr. *équiper* id., provinent de l'esc. ant. *skipa* 'equipar una nau', derivat de *skip* 'vaixell, nau'. □ 1.ª doc.: 1803, *Belv.*

DERIV.: *Equipat* [id.]. *Equipatge* [1695, Lacav.]; *equipatjar*; *equipatger* [1785, *DAG.*]. *Equip* [1917, *DOrt.*]: en parlars pirinencs d'Aragó i Ribagorça el mot va pendre aviat arrels fondes: allí sentim *el equipè de la núvia*, o bé *el equipaje*, com a sinònims d'*ajuar*, cat. *guarniment*, *moblatge* de la núvia (Cercuran, 1965). *Equipament*.